

”كەلەم سەرىكتەستىگىم 100 ادامدى اسراي الادى“

ھامىت وتباسى ساۋداسىن كەڭەيتۋدى

كوزدەپ بارلىق جيعان – تەرگەندەرنە ئۈندە-رىس جابدىدىن ساتىپ الادى. 2016 – جىلى انچىلا كىلەم زاۋودى شاعىن، ۇساق كاسىپ باقشاسىندا قۇرىلىپ، نەگىزىنەن وتباسىنا پايدا-لانغان كىلەم، گۈلدى كىلەم سىياقتى ونىمەدر-دى وندىرە باستايدى.

وسىزاماندىانغان زاۋود قولەن كىلەم توقۇ شەبەرخاناسىنىڭ ورنىن باسىپ، انچىلا كىلەم زاۋودى اتۇش قالاسىنداعى تۇڭغىش وزىق توقماشلىق نۇرىندەگى وڭدەۋ كاسى-پورنىنا اينالىپ، ئىبر جولدا ماڭىنداعى 45 بۇقا-رانى جۇمىستانۇغا باۋراپ، سىستەتكەن جۇمىس-شى سانى اكەسىنىڭ قولەن كىلەم توقۇ شەبەر-خاناسىنىڭ 2 دە 3 ەسەسىنە جەتەدى.

3۵ جاستاعى تۇرىسېن جۇمۇت تۇڭغىش توپىنا انچىلا كىلەم زاۋودىندا جۇمىستانغان جۇ-مىشىنى، كوپ جىلدىق ۇيرەنۇ جانە نىدەنۇ ارقىلى ول كىلەم زاۋودىنىڭ باستىعى بولادى. ”بۇرىن مەن ۇيمىدە ەگىن سالىپ، ەگىن شار-ۋاشلىغىنىڭ سايباىر كەزىندە ۇساق جۇمىس سىتەينىنەن. كىلەم زاۋودىندا جۇمىستانغان سوك، قىزمەتىم ورنىقتى بولىپ، كىرىسىم دە ارتتى“، – دەدى ول.

ئىشلى انچىلا كىلەم زاۋودىنىڭ ئۈندە-رىس سەحنان جۇمىسشىلاردىڭ كەيبىرەۋىنىڭ كىلەم توقۇ ماشىناسىن جۇرگىزىپ جاتقان، كەيد-بىرەۋىنىڭ كىلەم ەجىبىن تولقناپ جاتقان، كەيد-بىرەۋىنىڭ كىلەمدى جىبەكتەپ جاتقان قاربالاس جاعدايىن كوردى. ولاردىڭ وندىر-گەن ئتۇرلى كىلەمدەرى تۇتاس شىنچىياڭدا جانە ەل شىندەگى ولكەلەردە ساتىلدى، ئىپ-تى شالعايداعى قىرغىزستانغا دەيىن ساتىلىپ، ادەتتەگى شاعىن زاۋودتىڭ جىلدىق ساتىلۇ سو-ماسى 12 مىللىيون يۇانغا جەتتى.

ھامىت قازىرگى جاعدايىنا قاناعاتنانىپ قالمادى، داشۇە بىتىرگەن ونىڭ ويعا العان جۇمىستارى كوپ، ول جەكەلەردىڭ تاپسىرىس-پەن جاساتقان كىلەمدەرىن قابىلدايدى، الارمان-

(پاسى 1 – بەتتە)

”قوجالىق سەرىكتەستىگى ۶ز كۇنى كەلىپ قوقىر – قوقسىقتى جىناپ الىپ كە-تەدى“. جوعارى اتۇش قالاشىغىنىڭ بانى-تىعى وسمانجان ئۇسۇپ تانىستىرىپ بىلاي دەدى: بىيل ۇچا قىستاعى مەن تاكۇ قىستاعىنىڭ 80%تەن استام شارۋا وت-باسى نازا دارەتخانا سالىپ الدى، 80%تەن استام لاس سۇ ئونمىدى جونگە سالىنىپ، قىستاقنىڭ قوقىر – قوققىسەن شوغرلى جىناپ الۇ، تاسىپ اپارىپ ئىبر جاقىتى ەتۇ جۇزەگە استىنى. اتىالعان قالاشىق 5 جىل شىندە بۇكىل قالاشىقتىڭ 20 اكىمىشلىك قىستاعىنىڭ جەراستى سۇى قۇبىر تورى قۇرىلىسېن ورىنداپ، نەگىز-دىك قۇرىلغى قۇرىلىسى ورەسىن شىكەرد-لەي جوعارىلاتۇدى جوسپارلاپ وتىر.

قاراقاش اۋدانى تاۋەت اۋىلى شوگكول قىستاعىنىڭ تۇرىغىنى بايمان رەمچاڭقا دارەتخاناعا بارۇ ەندى باس قا-تىراتىن ئىس بولۇدان قالدى. بۇرىن قۇرغاق دارەتخانا قىستا قاتىپ، جازادا ساسىپ تۇرسا، سۇمەن شايىلاتىن دارەت شەلەگىنە وزگەرتلىگەننەن كەيىن قولايلى بولغانىڭ ۇستىنە نازا دا بولدى.

شاعىن دارەتخانا — ۇلكەن خالىق تۇرمىسى. ۶زبىر قىستاق تۇرىغى نازا دا-رەتخاندان پايدالانىپ، تۇرمىس ساپاسى جوعارىلاپ قانا قالماستان، قىستاقنىڭ بەت – بەينەسىندە دە وزگەرىس تۇلدى. قازىر قاراقاش اۋدانىندا 43 مىڭ 300 ول-شەمدى اۋىل – قىستاق دارەتخانىسى سالى-نىپ، اۋىل – قىستاق دارەتخانا توڭگەرىسى كەزەڭدىك جەتىستىككە قول جەتكىزدى.

قونىس ورتاسىن جاقسارتۇ اۋىل – قىستاقتى گۇلدەندىرۇ سترانەگىياسن ات-قارۇدىڭ ماڭغزى مىندەتى بولىپ قانا قالماستان، ونان دا ماڭغزدسى، قالىڭ بۇ-قارانىڭ ۇمىت – تىلەگى. 2021 – جىلى شىنچىياڭ خالىق تۇرمىسنا ۇسىنىلمىدى ۇزدىكىسىز ارتتىردى، خالىق تۇرمىسى شۇ-يىلى 3۹8 مىليارد 230 مىللىيون يۋان بولسى، ادەتتىڭى لۇمەنتىك مەجە ەسەپ شىغىسىنىڭ %73.7نى يىەلەدى. اۋىل – قىستاق قونىس ورتاسىن رەتتەۋ – وڭاۋ

جالى بەتتىك ىلگەرەلتىلىپ، 1000 قىس-تاقتى جاسىلداندىرۇ، كورىكتەندىرۇ ورنى-دالىدى؛ اۋىل – قىستاقتاردامى تۇرمىستىق لاس سۇدى جونگە سالۇ ۇزدىكىسىز ىلگەرەلتىلىپ، %42.32 اكىمشلىك قىس-تاقتىڭ تۇرمىستىق لاس سۇى ئىبر جاقىتى ەتىلدى. ۶ز ۇلت بۇقاراسى سالاماتتى، جايلى، كوركەم ورتادا ۇمىر ەسۇرۇ، دامۇ ۇقىمىنان تەڭ يىگىلكەنتىدى.

ەكولوگىيالىق قورعاۋدى كۇشەيتىپ، ادام مەن تاييىغان بىرگە جارسىمىدى بولدى

وتكەن عاسىردىڭ 80 – جىلدارىندا، ۇرۇبىجى قالاسى توۋتۇنجى وزەنىنىڭ بو-يىندا جىلۇ ەلەكتر ستانىياسى سىياقتى جۇزدەن استام كاسپورىن ىلگەرىندى – كەيىندى سالىندى، بۇعان بەتالىدى قازۇ، بەتالىدى قىبرىشق تاس ماتەريالىن الۇ قو-سىلىپ، تۇتاس وزەن تاغانى قىرىق شوقىت بولپ، ماڭايداعى تۇرىغىندار ونى ”باس اۋىرتقان وزەن“ دەپ اتاستى. 20۱2 – جىلى اۋتونومىيالى رايون توۋتۇنجى ەكولوگىياسن وڭاۋدى ”ورتا-نى قورعاۋدى الدىڭغى ورىنغا قويۇ، ەكو-لوگيا ارقىلى رايوندى كوركەپىتۋدىڭ“ ئۇيىندى ىنجەنەرياسى ەتىپ، وزەن بو-يىندا 5 ورنىدا ناقىربىتق باقشا اشىپ، ادام مەن تايىعاتنىڭ بىرگە جارسىمىدى بولۇىن، قالانى دامىتۇ مەن قورشاعان ورتا قۇرىلىسنىڭ سايكەستى دامۇىن جۇ-زەگە اسردى.

سانجى قالاسىنىڭ تۇرىغىنى عىلىپقان شايدا تەبىرەنە بىلاي دەدى: ”توۋتۇنجى كەزىندەگى ”لاس، بىلىققان، ناشار“ بولۇدان ”نازا، مولدىر، كوركەم“ بولپ وزگەردى. بۇل ارادا سەيىلدەپ جۇرۇگە، ۋەلوسىيەد مئۇگە بولادى، تاغى سېورت الاڭ – ورنىدارىندا دا سېورتىيەن شۇغىل-دانۇغا، وزەن بويىندا قارماق سالۇغا بولادى، كەشتە شىراق سالتاناتى بار، كوپىشلىك وزەندى جاعالاي قونىستانىپ، تاماشا تۇرمىستان يىگىلكەنتۇدە“.

كورلا قالاسى تەكشى اۋىلى تومەن-گى شاشى قىستاعى ەگىن شارۋاشلىغىن

نەگىزەتكەن قىستاق. قىستاق تۇرىغىنى ەدىلمۇرات قادىر بىلاي دەدى: بۇرىن اۋ-لاسى بار جاتاعان ۇيلەردە تۇراتىنبىز، جەل سوقسا شاڭى اسپانغا شىعېپ جاتا-تىن، قۇددق سۇىن ئىشىپ، كومىر جاعا-تىنبىز. كەيىن ۇكىمەت ”ئۇش وزەندى ۇلاستىرۇ“ لاشتى اۋماقتى جاڭالاۋ ىنجە-نەرياسن اتقارىپ، تومەنگى شاشى قىستا-عىنىڭ لاس، بىلىققان، ناشار بۇرىغىنى بەت – بەينەسىن تۇبەگەيلى وزگەرتتى. بۇرىغىنى سۇ نىعسىتىرۇ ارىغى وزگەرتىپ سالۇدان كەيىن كورىنىس اۋماعى بولپ وزگەردى. وزەن ارناسىندا ساياحاتشى كەمەسى قاتىناپ، وزەن ەكى جاعالاۋىنا جاسىلداندىرۇ بەلدەۋى مەن سەيىل – سەرۋەن جولى سالىندى، بۇل ارادا سە-يىلدەۋ وتە جانغا جايلى.

تۇستىك جىبەگىندەگى اقسۇ ايماغى كوكيار ئىولىن جاسىلداندىرۇ ىنجەنەرياسن باس-تامما ەتىپ، قۇبا ئتۇزدى جاسىل القايقا، ئىشول دالانى جەمىس باقشاسىنا اينالدىرۇ-داي جاسىل كەرەمەتتى جاراتتى.

وتكەن عاسىردىڭ 80 – جىلدارىندا، ونسۇ اۋدانى كوكيار قالاشىغى ۶ز جىلى قۇمدى بورانىڭ لاڭنىا ۇشراپ، تۇرىغىن-دار ئىبر جىلدىڭ تورتىتەن بىرىنە جاقىن ۇاقتاتىرىن قۇمدى بورانىڭ شىندە وتكە-زەتىن. كوكيار قۇبا دالانى جاسىلداندىرۇ ىنجەنەرياسى اتقارىلغانان كەيىن، وڭنۇس-تىگى مەن سولنۇستىگىنىڭ ارالىغى 2۵ كىلومەتىر، باتىسى مەن شىمىسىنىڭ ارالىغى 2 كىلومەتىر كەلەتتىن ”جاسىل ۇزىن قورغان“ سالىنىپ، جەرگىلكىتى ورنىنىڭ قۇمدى بوران اۋا رايى %6۱ ازايىپ، توڭمە-رەكتەگى تۇرىغىندار دا ەكولوگىيالىق ور-كەنىەت قۇرىلىسى الا كەلگەن تىيەمىدىلك-تەردەن يىگىلكەنتىدى.

كوكيار قالاشىغى يىڭيان قىستاعىنىڭ تۇرىغىنى يالقۇن نامەت بىلاي دەدى: ”بۇرىن قورشاعان ورتا ناشار بولغانىدە-تان، جەمىس اعاشتارى وڭاي ونەيىدى دە كىرىس وتە تومەن بولاتىن. ەكولوگىيالىق ورتانىڭ جاقسارۇنىنا بايلىانستى، قىستاقتا-غى جاقچاق سىياقتى ورمان جەمىس ونىم-

(پاسى 1 – بەتتە)

تۇراقتى مۇشە لاي جىڭگاڭ بىلاي دەپ ۇسىنىس بەردى؛ وزەكتى رايونىنىڭ جوبيا جۇبەسىن اناعۇرلىم كە-مەلەندىرىپ، ”بەس ۇلكەن ورتالىقتىڭ“ ئۇيىندى نىسان قۇرىلىسىن علمىي جوسپارىلاپ، ئىبر تۇتاس ىل-گەرەلتەۋ كەرەك؛ تۇراقتى مۇشە جىياڭ يىگان بىلاي دەپ ۇسىنىس بەردى؛ كاسىپ سالاسىن شوغىرلاندىرۇ-دى جەدەلدەتەپ، توراپتىڭ قابىلەت دارەجەسىن جوعا-رىلاتىپ، خالىقارالىق سەلبەستىكتى تەرەڭدەتەپ، باتىس-

تى بەتكە العان ارنالاردىڭ جاڭا دامۇ ارناسىن جەدەل قۇرۇ كەرەك؛ تۇراقتى مۇشە چي شياۋيىڭ بىلاي دەپ ۇسىنىس بەردى؛ زات اينالىمىن شوغىرلاندىرۇ ارقىلى كاسىپ سالاسىنىڭ دامۇىنا قىزمەت وتەپ، جۇڭگو – ەۋ-روپا كەزىكىشى پوپەيزى بايلىغىن بىرىكتىرىپ، ساپالالاند-دىرىپ، جۇڭگو – ەۋروپا كەزەكتى پوپەيزىنا قولداۋ كورسەتۇ ساياساتىن كەمەلدەندىرۇ كەرەك؛ مۇشە لي شۇەدۇڭ بىلاي دەپ ۇسىنىس بەردى؛ وسىزاماندىان-ھان قاتىناسى جۇبەسىن جەدەل قۇرىپ، جىبەك جولى ەكونوميكالىق بەلدەۋى وزەكتى رايونىن قۇرۇدىڭ جول اشۇ اتويىشىسى بولۇ كەرەك؛ تۇراقتى مۇشە شىبە شۇان بىلاي دەپ ۇسىنىس بەردى؛ باسەمىدىققا يە كاسىپ سالاسىن كۇشەيتىپ، كەلەلى نىسان قۇرىلىسىن جەدەلدەتەپ، دارىندىلارمەن قاھتاماسىز ەتۇ تەبىنىن كۇ-شىتەپ، شارۋاشلىق – ساۋدا ورتاسىن ۇزدىكىسىز ساپال-لاندىرۇ كەرەك؛ تۇراقتى مۇشە ۇاڭ خۇڭشىن بىلاي دەپ ۇسىنىس بەردى؛ كوپ شارالاردى قاتار اتقارىپ، سىرتقا قارجى قوسۇ سەلبەستىگىنىڭ ئاسىلى مەن قۇرد-لىمىن كەمەلدەندىرىپ، ساپاللاندىرىپ، سىرتقا كومەك-

تەسۇ نىسانىنىڭ اتقارىلۇىنا كوپىرەك ات سالىسۇغا قول جەتكىزۇ كەرەك؛ مۇشە شۇي رشىن بىلاي دەپ ۇسە-نىس بەردى؛ كەشەندى باجىسىز اۋماق تۇغىرىنان ويدا-عىداي پايدالانىپ، جوبالاۋ مەن اتقارۇغا قاتار ەمان بەرۇگە تاباندى بولپ، باسەمىدىقتى تىياناق ەتىپ، وڭىر-لەردىڭ پارىقتى دامۇىن جۇزەگە اسىرۇ كەرەك؛ تۇراقتى مۇشە ۶مىينا ورازعالي بىلاي دەپ ۇسىنىس بەردى؛ ۇلاستىرۇ دەڭگەيىن جوعارىلاتىپ، كاسىپ سالاسى تىرە-گىن ناقتى سىتەپ، شىنچىياڭ تارباغاتاي ئتۇيىندى ور-كەندەتۇ، ەسلىك اشۇ سىناق رايون قۇرىلىسېن ىلگەرد-لىمەتۇ كەرەك؛ تۇراقتى مۇشە ما خۇادۇڭ بىلاي دەپ ۇسىنىس بەردى؛ قاشقاردىڭ شەكارا وتكىلى نەگىزىدىك قۇرىلغىسىن كەمەلدەندىرىپ، سىرتقا قارىتىلغان كاسىپ سالاسى شوغىرى جانە شەكارا وتكىلەن ىنفورماتسىيالا-

دەرىنىڭ ئونىم مولشەرى بارىنشا ارتىپ، وتباسىمىزعا قاراستى 3۵ مۇ جەردەگى جاڭغاق اعاشىنان ۶ز جىلى 80 دە 90 مىڭ يۋان كىرىس كىرگىزەتىن بولىدىم“.

تاماشا ەكولوگىيالىق ورتا — خالىق تۇرمىسنا بارىنشا ئىيمىدى ەڭ زور قۇت. شىنچىياڭ خالىقتىڭ كۇنەن – كۇنگە ارتىپ كەلە جاتقان تاماشا ەكولوگىيالىق ورتا جو-نىندەگى سۇرانىسىن قاناعاتناندىرىۋدى، باستان – اياق ادامدىق ۇقىققا قۇرمەت مەتۇدىڭ جانە ونى قاھتاماسىزداندىرىۋدىڭ ماڭغزىدى مازمۇنى ەتىپ، ەكولوگىيالىق ورتا ساپاسىن جەدەل جاقسارتتى. 202۱ – جىلى شىنچىياڭ ەكولوگىيالىق ورتانى قورعاۋ مەن كوركەپىتۋدى ۇزدىكىسىز كۇ-شىتەپ، 2 مىللىيون 2۶5 مىڭ مۇ اۋماقتاعى كولدەر مەن سازدىقتاردى قاپلىنا كەلتتە-رىپ، 2 مىللىيون 650 مىلىڭ مۇ جەردەگى ورمان وتىرغىزىپ، 6 مىللىيون 340 مىڭ مۇ اۋماقتاعى جايلىمىدى تىنىقتىرىپ، قالىپنا كەلتىرىپ، ەگىستىك جەردەن قاينارىلغان 570 مىڭ مۇ جەرگە ورمان ئوسىرىپ، 6 مىللىيون 5۹9 مىڭ مۇ جەردىڭ قۇماپتاتىدە-ۋىن تىزگىندەدى، شىنچىياڭنىڭ اسپانى ئىپتىدى دە كوك، تاۋى ئىپتىدى دە جاسىل، سۇى ئىپتىدى دە تۇنىق بولا ئۇتىسى.

زاڭ، زاڭ ەرەجە اقاۋسىزداندىرىلىپ، قورشاعان ورتا ۇقىعى اناعۇرلىم قاھتاماسىزداندىرىلدى

جاقىندا تۇرپان قالاسى ۇلگى كورسەتۇ رايونى يىجۇيۋان لۇمەنتىك اۋ-ماعىنىڭ تۇرىغىن ليا ايۇپ شاعىن رايوندا سەيىلدەپ ەجۇرىپ مىناداي جاعدايدى بايقادى: ماڭايداعى اسحانالاردىڭ ئىبارى سى – تۇتەكتى تازارتۇ جانە گاز نىعسىتىرۇ قۇرىلغىلارىن ولشەمدى ورناتىپ، دالاعا-ورىناتقان قاھتامما مەشەتىردى تۇگەلدەي شاعىيتى، سونداي – اق سى – تۇتەكپەن بىلعانغان اۋماقتار تازارتىلىپتى.

”قازىر شۇىل، سى – تۇتەك ازايىپ، ماڭاي تىنىشتالدى، كوپىشلىك بۇعان ەمان رىزا“، – دەدى ليا وسى رەتكى رەتتەۋ – وزگەرتۇدىڭ ۶زى تەىز، ۶زى جاقىسى جۇرگىزىلگەندىگى جونىندە تەبىرەنىپ.

دىرۇ، زەردەلىلەندىرۇ قۇرىلىسېن تۇلعالاۋ كەرەك؛ تۇ-راقتى مۇشە بۇخاچپام يىمىنالى بىلاي دەپ ۇسىنىس بەردى؛ اۋىس – كۇيىس ارناسىن كەڭەيتىپ، ەمدەۋ قىزمەت وتەۋى دەڭگەيىن جوعارىلاتىپ، علمىي زەرتتەۋ تۇغىرى قۇرىلىسېن جەدەلدەتەپ، جۇڭكوشا ەمدەۋ، ەدارى – دارمەكتى سىرتقا شىعارۋدى ىلگەرەلتەۋ كەرەك؛ تۇراقتى مۇشە بۇھاجار اېمىلا بىلاي دەپ ۇسىنىس بەردى؛ سىرتقا باعەتتالغان اۋىل شارۋاشلىغىن دامىتۇ قازىنا، فىنانسى ساياساتىن كەمەلدەندىرىپ، اۋىل شارۋاشلىغى ونىمەدرەنىڭ سىرتقى ساۋداسىن ىلگەرەلتەپ، خاۋىپ – قاتەردەن ساقتانۇدى، مەڭگەرەۋدى كۇشەيتۇ كەرەك؛ اۋتونومىيا-لى رايونىنىڭ مامان – اقىلشىلار ۇيرىمەسىنىڭ مۇشەسى يىلك شۇيدۇىڭ بىلاي دەپ ۇسىنىس بەردى؛ وزگە ەركىن ساۋدا رايوندارىنىڭ تاجىرىبەسىىنن ۇلگى الپى، تىزۋىمىدىك رەفورىمانى ىلگەرەلتەپ، ەسىلك اشۇدى كۇش سالا كەڭەيتىپ، ناقتى ەكونوميكانى كۇش سالا دامىتۇ كەرەك.

۶ماجىلىس كەزىندە، تۇراقتى كومىتەت قۇرامىندا-غى مۇشەلەر ”جۇڭگو – ەۋروپا كەزەكىشى پوپەيزىنىڭ جوعارى ساپايلى دامۇىن بار كۇشپەين ىلگەرەلتەپ، با-تىستى بەتكە العان ارنالاردىڭ جاڭا دامۇ ارناسىن جەدەل قۇرۇ“، ”زات اينالىمىن شوغىرلاندىرۇ ارقىلى كاسىپ سالاسىنىڭ دامۇىنا قىزمەت وتەپ، ۇرىبىجى حا-لىقارالىق قۇرلىقتى پورت رايونى قۇرىلىسېن ىلگەرەلتەۋ“، ”قانئاستى ۇلاستىرۇ، تۇتاستىرۇ ۇلكەن ارنا قۇرىلىسېن بار كۇشپەين ىلگەرەلتەپ، جىبەك جولى ەكونوميكالىق بەلدەۋى وزەكتى رايونىن قۇرۇدىڭ جول اشۇ اتويىش-سى بولۇ“، ”باسەمىدىققا يە كاسىپ سالاسىن كۇشەيتىپ، وزەكتى رايون قۇرىلىسېن ىلگەرەلتەتۇ“ سىياقتى ارناۋلى تاقىرىپتاردى ارقاۋ ەتە وتىرىپ، تالقى ورسىتەتتى.

۶ماجىلىس تاغى كادىرلار سىتەرىنە قاتىستى تۇسىندەردمەلەردى تىڭدادى.

اۋتونومىيالى رايونىنىڭ ورنىباسار ئتوراعاسى سۇن خۇڭھەي ماجىلىسكە قاتىناسىپ سوزدەردى تىڭدادى.

اۋتونومىيالى رايوندىق ساياسىي كەڭەستىڭ ورنىبا-سار ئتوراعاسى ىىلك جىيارۋى ۶ماجىلىستى باسقاردى. اۋتونومىيالى رايوندىق ساياسىي كەڭەستىڭ ورنىباسار ئتوراعالارى جازوللا يىسامدىن، كۇڭ شىڭلۇڭ، دوۋ ۇانگۇي، چىۋ شۇخۇا، ياڭ يۇڭ، بىلحام سايبىر، ابدۇرىقىب ئتۇمۇرىياز، نۇرىم سىمبايلىقان، ەدىلشات قىدىرقان، ازەن مۇسا، لىۋ خويچۇن، باس خاتشى كاۋ جىياڭخۇاي ماجىلىسكە قاتىناستى.

استى. شىنچىياڭىداعى ۶ار دەرجەلى، ۶ارقابىسى تاراولار، ورنىدار ەكولوگىيالىق ورتانى قورعاۋ قىزمەتىن ماڭغاي الدى ورىنغا قويىپ، ماسەلگە بۇقارا نۇرىغىسىنان وي جۇگرتىپ، قورشاعان ورتانى باقلاۋ – تەكسەرۇ مەحازىمىن ۇزدىكىسىز كەمەل. دەندىردى. 2015 – جىلدىان باستاپ ۶ز جىلى جەر – جەردىڭ قورشاعان ورتا بو-يىنشا زاڭ اتقارۇ جاعدايىنا تەكسەرۇ جۇر-گىزىپ، قورشاعان ورتاعا قاتىستى اشكە-رەلەۋ سىتتىق لىنايسىن اشىپ، زاڭعا، ەرە-جەگە قايشىلىق جاساعان ورنىداردىڭ رەتتەشۇ – وزگەرتۇ جاعدايىى مەن زاڭ اتقارۇ مازمۇنىن مەرزىمىدى ۇاقتىتا جارىيالاپ وتىردى.

جۇشق جىلداردان بەرى شىنچىياڭ «شىنچىياڭ ۇيعۇر اۋتونومىيالى رايونىنىڭ <جۇڭخۇا خالىق رەسپۇبلىكاسىنىڭ سۇ مەن توپىراقتى ساقتاۋ زاڭىن، اتقارۇ ۶ادد-سى»، «شىنچىياڭ ۇيعۇر اۋتونومىيالى را-يونىنىڭ جبابىي وسىپىدىكىتەردى قورعاۋ ەرەجەسى»، «شىنچىياڭ ۇيعۇر اۋتونومىيا-لى رايونىنىڭ سازدىقتى قورعاۋ ەرەجە-سى»، «شىنچىياڭ ۇيعۇر اۋتونومىيالى را-يونىنىڭ كومىر، مۇناي، تابىيى گاز اشۇ ورتاسىن قورعاۋ ەرەجەسى»، «ۇرىبىجى قالاسىنىڭ اتىوسفەرا بىلعاننىشىنىڭ الدىن الۇ جانە ونى وڭاۋ ەرەجەسى» سىياقتى 30 نەشە جەرگىلكىتى زاڭ ەرەجەنى جارىيالاپ اتقارىپ، ەكولوگىيانى قورعاۋ، لاستانۇدىڭ الدىن الۇ جانە ونى وڭماۋ، رادىياتسىا ورتاسىن باقلاپ باسقارۇ، قا-تەرلى، جارقاقسىز زاتتاردى، سونداي – اق يادرو حاۋىپسىزدىگىن باقلاۋ – باسقارۇ جۇبەيسى قالىبتاستى.

قورشاعان ورتا ۇقىغى خالىقتىڭ تاما-شا تۇرمىسىن قۇن نەگىزى ەتتى. زاڭمەن باسقارۇ ارناسى مەن ئتۇزىم جۇلگەسىندە، شىنچىياڭ ەكولوگىيالىق وركەنىەت قۇرىلد-سى مەن ەكولوگىيالىق ورتانى قورعاۋ جۇمىساق كۇشى مەن قاتتى كۇشىن ۇز-دىكىسىز نىعايتىپ، ۶ز ۇلت بۇقاراسىنىڭ ەكولوگىيالىق ورتا جاعىنداعى تابىس سە-زىمىن، باقتى سەزىمىن، حاۋىپسىزدىك سەزىمىن ۇزدىكىسىز كۇشىيتتى.